

Examenopgaven VMBO-GL en TL

2003

tijdvak 1
maandag 26 mei
9.00 – 11.00 uur

ECONOMIE CSE GL EN TL

ECONOMIE VBO-MAVO-D

Bij dit examen horen een uitwerkblad en een bijlagenboekje.

Dit examen bestaat uit 41 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 52 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

● **Meerkeuzevragen**

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

DE WEGWERPCULTUUR REGEERT

Bij de beantwoording van de vragen 1 tot en met 6 moet je soms gebruikmaken van de informatie 1 tot en met 3 in de bijlage.

Jaap is geslaagd voor het VMBO. Hij is nu aangenomen op het MBO sector techniek en gaat op kamers wonen. Jaap wil een magnetron kopen, zodat hij het eten dat zijn moeder voor hem maakt kan opwarmen. Hij leest het vergelijkend warenonderzoek uit de Consumentengids. De eisen die hij stelt aan een magnetron zijn:

- opwarmen moet minstens 'redelijk' scoren;
- ontdooien moet minstens 'redelijk' scoren;
- hij moet een automatisch ontdooiprogramma hebben;
- hij moet een automatisch opwarmprogramma hebben;
- het totale testoordeel moet minstens 'redelijk' zijn.

Als meerdere magnetrons aan deze eisen voldoen, koopt hij de goedkoopste.

- 1p ● 1 Welke magnetron koopt Jaap?
- A Délonghi
B Moulinex
C Samsung
D Sharp
- 1p ○ 2 Als Jaap de Consumentengids leest, ziet hij dat de Consumentenbond ook onderzoek heeft gedaan naar de mogelijkheden om magnetrons te repareren of te recyclen. De Consumentenbond zegt in haar commentaar op dit onderzoek:
"Apparaten die gemakkelijk te repareren zijn gaan langer mee. Ze ontzien het milieu en uw portemonnee."
→ Welk risico met betrekking tot de garantie loopt Jaap als hij de magnetron zelf gaat repareren?
- 2p ○ 3 De fabrikanten kunnen maatregelen nemen waardoor klanten, na de garantieperiode, makkelijker zelf reparaties kunnen uitvoeren.
→ Noem twee van zulke maatregelen.
- 1p ○ 4 De Consumentenbond heeft ook gekeken naar de mogelijkheid tot recycling van magnetrons. Eén van de problemen bij recycling is het gebruik van te veel verschillende materiaalsoorten.
→ Leg uit waarom het gebruik van te veel verschillende materiaalsoorten een nadeel is als je wilt recyclen.
- 2p ○ 5 Petra, de vriendin van Jaap, bekijkt alle informatie van de Consumentenbond. Jaap vertelt haar dat hij de mogelijkheid om een magnetron te repareren en te recyclen minstens zo belangrijk vindt als de kwaliteit en de gebruiksmogelijkheden. Petra zegt: "Als ik kijk naar de eisen die jij stelt aan een magnetron en ik bekijk het totaaloordeel over de mogelijkheid tot repareren en over de mogelijkheid tot recyclen, dan had jij beter de magnetron van Daewoo kunnen kopen."
→ Heeft Petra gelijk? Verklaar je antwoord.

- 1p ● 6 Na 17 maanden gaat de magnetronbuis kapot van de magnetron die Jaap gekocht heeft. De verkoper is bereid de reparatie uit te voeren volgens de garantiebepalingen van de magnetron. De reparateur komt bij Jaap thuis en is een half uur bezig om een nieuwe magnetronbuis te plaatsen. Deze buis kost € 34 en het uurloon van de reparateur bedraagt € 46. De voorrijkosten bedragen € 25. Hoeveel moet Jaap betalen voor de reparatie?
- A € 0
 - B € 48
 - C € 71
 - D € 82
 - E € 105

KOPEN OF HUREN

Bij de beantwoording van de vragen 7 tot en met 12 moet je soms gebruikmaken van informatie 4 tot en met 6 in de bijlage. Voor de vragen 8 en 11 moet een uitwerkblad ingevuld worden.

Het gezin Polder bestaat uit vader, moeder en drie kinderen.
Het gezin woont in een huurhuis, waarvoor per maand € 477 huur betaald wordt.
Het gezin Polder komt in aanmerking voor huursubsidie, waardoor de netto huur lager is. De normhuur voor het gezin wordt vastgesteld op € 195.

- 1p ○ 7 → Waarom krijgt iemand met een inkomen boven de inkomensgrens géén huursubsidie?
- 2p ○ 8 → Hoe hoog is de huursubsidie per maand voor het gezin Polder?
Vul hiervoor het uitwerkblad bij deze vraag in.
- 1p ● 9 De verhuurder heeft de woning aan het gezin Polder te koop aangeboden voor een koopprijs van € 99.000 (k.k.). Vader en moeder bespreken of ze gebruik zullen maken van het aanbod. Moeder wil de woning graag kopen. Vader is het er niet mee eens: "Een eigen huis brengt veel extra kosten met zich mee. Je moet bijvoorbeeld de woning verzekeren tegen brand- en stormschade." Welke verzekering moet het gezin Polder nemen, als ze hun woning willen verzekeren tegen brand- en stormschade?
- A aansprakelijkheidsverzekering
 - B inboedelverzekering
 - C opstalverzekering
- 1p ● 10 Moeder wil weten wat het kost om hun woning te verzekeren bij Fortuna als ze op het aanbod van de verhuurder ingaan. De herbouwwaarde van deze woning is € 85.000. Moeder kiest voor een extra glasdekking. Hoeveel premie zal het gezin Polder betalen voor een woonhuisverzekering bij Fortuna?
- A € 51,00
 - B € 63,75
 - C € 510,00
 - D € 637,50

- 3p ○ 11 Vader Polder vraagt zich af of het gezin een eigen woning wel kan betalen. Gelukkig heeft het gezin in de afgelopen jaren aardig gespaard. Op de spaarrekening staat intussen een tegoed van € 15.840. Dat bedrag willen ze volledig gebruiken om een deel van de totale kosten voor de koop van de huurwoning te betalen. Voor het overige deel moeten ze een hypotheek afsluiten.
Moeder zegt: "Misschien kunnen we ook koopsubsidie krijgen."
→ Bepaal of het gezin Polder in aanmerking komt voor koopsubsidie.
Vul hiervoor het uitwerkblad bij deze vraag in.
- 1p ○ 12 Uiteindelijk heeft het gezin Polder alle gegevens verzameld om te vergelijken wat de netto lasten zijn van een eigen woning ten opzichte van de huurwoning.
Vader zegt: "Zie je wel, ik had gelijk; kopen is duurder. Het gaat ons per maand € 200 meer kosten dan huren."
Moeder zegt: "En toch doen we er verstandig aan deze woning van onze verhuurder te kopen."
→ Geef een argument voor het standpunt van moeder.

BELASTINGEN: MAKKELIJKER KUNNEN WE HET NIET MAKEN

Bij de beantwoording van de vragen 13 tot en met 18 moet je soms gebruikmaken van informatie 7 tot en met 10 in de bijlage.

De heer Van der Vaart werkt als systeembeheerder bij een groot bedrijf. Hij vult zijn belastingformulier voor 2001 in. Hij gebruikt het E-bijet voor het bepalen van de te betalen belasting (= inkomstenbelasting plus premies volksverzekeringen).

- 1p ● 13 Van der Vaart reist met het openbaar vervoer naar zijn werk. Bepaal het bedrag dat hij daarvoor mag aftrekken van zijn bruto-inkomen.
- A € 396
 - B € 491
 - C € 593
 - D € 736
 - E € 791
 - F € 981
- 1p ● 14 Hoe hoog is het eigenwoningforfait voor Van der Vaart?
- A € 600
 - B € 1.264
 - C € 6.000
 - D € 7.800
 - E € 12.640
 - F € 75.000
- 1p ● 15 Bepaal het bedrag dat Van der Vaart van zijn bruto-inkomen mag aftrekken in verband met de hypothecaire lening.
- A € 5.000
 - B € 6.090
 - C € 11.090
 - D € 105.000
 - E € 110.000
 - F € 116.090

- 2p ○ **16** Nadat hij alle aftrekposten en bijtellingen heeft verwerkt komt Van der Vaart op een belastbaar inkomen uit werk en eigen woning van € 28.059.
→ Bereken voor Van der Vaart de te betalen belasting, na verrekening van de heffingskortingen waarop Van der Vaart recht heeft.
- 1p ○ **17** → Krijgt Van der Vaart van de belastingdienst geld terug of moet hij nog geld bijbetalen?
Laat de berekening zien.
- 2p ○ **18** Stel dat de familie Van der Vaart in 2001 **niet** in een koopwoning, maar in een huurwoning had gewoond. Alle andere gegevens over het gezin waren hetzelfde.
→ Leg uit waarom in dat geval het belastbaar inkomen van Van der Vaart hoger zou zijn geweest dan € 28.059.

NIET (NOG) MEER SCHEIDEN?

Bij de beantwoording van de vragen 19 tot en met 25 moet je soms gebruikmaken van informatie 11 tot en met 13 in de bijlage.

Lindy Laros, alleenstaande moeder van Paula (1), leest in de krant dat het CBS gegevens heeft verzameld over de inzameling van huishoudelijk afval in Nederland in 2000. Daaruit blijkt onder andere hoeveel afval wij gescheiden laten inzamelen.

- 1p ● **19** In 1998 was het aandeel van het gescheiden afval in de totale hoeveelheid huishoudelijk afval 46%.
Dit aandeel was in 2000
A kleiner dan 46%.
B gelijk aan 46%.
C groter dan 46%.
- 1p ○ **20** “In 2000 is 9 miljard kilo huishoudelijk afval ingezameld”, zegt het CBS in een persbericht.
→ Klopt dit met de informatie uit het staafdiagram?
Verklaar het antwoord met een berekening.
- 2p ○ **21** Uit de diagrammen van informatie 11 en 12 concludeert het CBS: “Tussen 1999 en 2000 nam de gescheiden inzameling van GFT-afval **in tonnen** toe, maar **in verhouding** werd er minder GFT-afval gescheiden ingezameld.”
→ Is dat juist? Laat de berekening zien.
- Sinds 1 januari 1999 geldt er een wettelijke regeling voor het gescheiden inzamelen en verantwoord verwerken van wit- en bruingoed. Bij een groot aantal nieuw gekochte apparaten betaalt de consument voortaan een extra bedrag: de verwijderingsbijdrage. De producenten van wit- en bruingoed hebben de wettelijke plicht om dit geld te gebruiken om afgedankte apparaten terug te nemen en zo goed mogelijk zelf te verwerken.
- 1p ○ **22** → Welk gevolg heeft de invoering van de verwijderingsbijdrage op wit- en bruingoed voor de maatschappelijke kosten? Verklaar het antwoord.
- 1p ○ **23** Jaarlijks worden 9 miljoen apparaten weggedaan omdat ze worden vervangen door een moderner apparaat. De overheid hoopt dat deze terugnameplicht een prikkel vormt voor milieuvriendelijke productie.
→ Leg uit hoe deze terugnameplicht kan leiden tot milieuvriendelijke productie.
- 1p ○ **24** Lindy vindt het scheiden van afval erg belangrijk voor het milieu. Daarom doet ze mee aan het inleveren van de gebruikte wegwerpluiers van haar dochter bij het kinderdagverblijf. Deze luiers worden verwerkt door het bedrijf ‘Knowaste’.
→ Hoeveel luiers verwerkt Knowaste in totaal in een jaar? Laat de berekening zien.
- 1p ○ **25** Lindy vraagt andere moeders om ook mee te doen met de inzamelingsactie van Knowaste. Zij zegt: “Door hieraan mee te doen zorgen jullie er voor dat de totale hoeveelheid huishoudelijk afval kleiner wordt.”
→ Heeft Lindy gelijk? Verklaar je antwoord.

EEN MEESTERKOOP?

Bij de beantwoording van de vragen 26 tot en met 30 moet je soms gebruikmaken van informatie 14 en 15 in de bijlage.

Jan de Lange (21) heeft een 5 jaar oude auto. De auto moet gerepareerd worden. Bij de garage heeft men gezegd dat de reparatie ongeveer € 950 zal gaan kosten. Jan weet niet wat hij moet doen. De auto laten repareren en gaan sparen om over een aantal jaren een nieuwe auto te kopen of nu een nieuwe auto kopen met geleend geld.

- 1p **26** → Noem een nadeel van het laten repareren van de oude auto ten opzichte van het kopen van een nieuwe auto.

Jan informeert bij de Opel-dealer naar prijzen van nieuwe auto's en bekijkt ook de folder over het Opel Masterbuy-plan.

Er zijn nu drie mogelijkheden:

- de oude auto laten repareren en vier jaar sparen voor een nieuwe auto;
- een nieuwe auto kopen met een persoonlijke lening met een looptijd van vier jaar;
- een nieuwe auto kopen met het Opel Masterbuy-plan.

- 1p **27** De nieuwe auto die Jan graag wil kopen kost nu € 12.470 en over vier jaar verwacht de dealer dat diezelfde auto € 13.465 kost. Jan denkt dat hij over vier jaar nog € 1.350 voor zijn oude auto krijgt.
Bereken het bedrag dat Jan per maand moet reserveren om over vier jaar de nieuwe auto te kunnen kopen.
- A** € 231,67
B € 252,40
C € 259,79
D € 280,52
E € 287,92
F € 308,65

- 2p **28** Jan de Lange kan de auto ook meteen kopen als hij geld leent. Hij neemt dan bij de bank een persoonlijke lening van € 10.000 en betaalt deze terug in vier jaar.
→ Bereken hoeveel Jan in deze vier jaar aan rente (kosten van het krediet) betaalt.

- 1p **29** Jan kiest uiteindelijk voor het Opel Masterbuy-plan.
Dat betekent dat hij kiest voor
- A** contante betaling.
B huurkoop.
C koop op afbetaling.
D leasing.

- 1p **30** Volgens het Opel Masterbuy-plan heeft Jan aan het eind van de overeenkomst drie keuzemogelijkheden. Jan heeft een voorkeur voor keuze 3.
→ Noem een nadeel voor Jan van keuze 3.

JANNEKE IN HET BETALINGSVERKEER

Bij de beantwoording van de vragen 31 tot en met 36 moet je soms gebruikmaken van informatie 16 en 17 in de bijlage.

Naar de betalingsgewoonten in Nederland is onderzoek gedaan. Op basis van dat onderzoek is een schatting gemaakt van het gebruik van verschillende betaalvormen.

- 1p ● **31** Een consument doet 100 aankopen. Hoe vaak zal deze consument dan gemiddeld gebruik maken van een creditcard?
A nul keer
B één keer
C twee keer
D drie keer
- 1p ○ **32** Niet alle klanten van de banken zijn blij met de moderne betaalvormen, zoals de pinpas, de creditcard en de chipknip.
→ Noem een voorbeeld van klanten die niet blij zijn met deze moderne betaalvormen. Verklaar het antwoord.
- 1p ● **33** Janneke heeft een betaalrekening bij een bank. Er staat een debetsaldo van € 56 op deze rekening. Bij een geldautomaat pint ze een bedrag van € 50.
In de supermarkt betaalt ze met haar chipknip twee tijdschriften voor in totaal € 5. Verder betaalt Janneke van deze rekening via internet € 99 contributie voor de zwemclub.
Hoeveel bedraagt het nieuwe saldo op deze betaalrekening na de verwerking van de bovenstaande transacties?
A € 210 debet
B € 205 debet
C € 98 debet
D € 93 debet
- 1p ○ **34** Janneke behoort in 2001 tot een kleine groep klanten van de bank die gebruik maakt van de chipknip. Haar vrienden en vriendinnen gebruiken de chipknip niet.
→ Geef een reden waarom de chipknip in de eerste jaren nog weinig gebruikt werd.
- 2p ○ **35** In een discussie over de chipknip zegt één van Janneke's vriendinnen:
1 "Een chipknip is een voorbeeld van een wettig betaalmiddel."
2 "Voor het opladen van een chipknip heb je een pincode nodig."
→ Zeg van elke uitspraak of deze juist of onjuist is.
- 1p ○ **36** Janneke leest in de krant over de onzichtbare kosten van 'gratis' pinnen in Nederland. Zij zegt: "Ik zou liever hebben dat de banken de werkelijke kosten van het betalingsverkeer in rekening brengen".
→ Geef een argument voor het standpunt van Janneke.

HET INTERVIEW

Bij de beantwoording van vraag 37 tot en met 41 moet je soms gebruikmaken van informatie 18 in de bijlage.

Voor de beantwoording van de vragen moet je ervan uitgaan dat jij de minister van Financiën bent. Je moet de vragen vanuit die functie beantwoorden. Je wordt geïnterviewd door Eefje Smulders van het Jeugdjournaal.

Alle antwoorden moeten op het uitwerkblad ingevuld worden.

Een bericht uit het Jeugdjournaal van 18 september 2001:

Hallo allemaal, vandaag is het Prinsjesdag. De Koningin, de gouden koets, de Troonrede, veel oranje en het koffertje van de minister van Financiën: dat zijn de symbolen van Prinsjesdag. Laten we live overgaan naar onze verslaggeefster Eefje Smulders die klaar staat voor een interview met de minister van Financiën, mijnheer Zalm. Eefje?

- 1p ○ **37** *Eefje:* “Goedenavond minister. Hartelijk bedankt dat u op deze drukke dag ons nog even te woord wilt staan. U heeft vanmiddag de Rijksbegroting gepresenteerd.”
→ Kunt u uitleggen wat de Rijksbegroting is?
Minister: → uitwerkblad
- 1p ○ **38** *Eefje:* “Sinds 1999 is er sprake van een begrotingsoverschot. Er wordt dus niet evenveel geld uitgegeven als er binnen komt.”
→ Geeft u eens aan hoeveel het begrotingsoverschot per inwoner in 2002 bedraagt.
Minister: → uitwerkblad
- 2p ○ **39** *Eefje:*
→ Wat gaat u doen met dit begrotingsoverschot?
Minister: → uitwerkblad
- 1p ○ **40** *Eefje:* “U heeft gezegd dat er in 2002 extra geld wordt uitgetrokken voor de kwaliteit van het onderwijs en ook voor meer mensen in het onderwijs.”
→ Waarom werken er te weinig mensen in het onderwijs?
Minister: → uitwerkblad
- 1p ○ **41** *Eefje:* “De totale lastenverlichting in 2002 bedraagt 1,3 miljard euro. Een groot deel hiervan wordt ingezet om meer mensen aan het werk te krijgen. U denkt dat op die manier de overheidsuitgaven in de toekomst betaalbaar blijven.”
→ Legt u eens uit hoe de overheidsuitgaven betaalbaar blijven als er meer mensen gaan werken.
Minister: → uitwerkblad

Eefje: “Minister Zalm, bedankt voor dit interview!”